

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

Ужгородське ВПУ торгівлі та технологій харчування

«ПАМ'ЯТЬ ПРО ГОЛОДНІ РОКИ»

**(сценарій години-реквієм для учнів І курсів
до дня пам'яті жертв Голодомору)**

УЖГОРОД 2011

Година-реквієм «Пам'ять про голодні роки»

Мета:

Вшанувати світлу пам'ять безвинно замучених голодом людей. Ознайомити учнів з історичними передумовами виникнення голодомору, з політикою більшовиків проти українського народу. Виховувати в учнів почуття патріотизму, національної свідомості, громадян рідної землі.

Обладнання:

1. На стіні панно із двох чорних хусток, уквітчаних калиною, п'ять пшеничних колосків перев'язаних чорною стрічкою, на сцені ікона, обрамлена рушником.
2. На столі розламана хлібина і склянка з водою, у підсвічнику горить свічка.
3. Книжкова виставка «Минуле стукає в наші серця».
4. Музичні записи.
5. Напис «Пам'ять про голодні роки»
6. Використання технічних засобів: комп'ютер, мультимедійний проектор

Використана література: журнали: «Шкільна бібліотека», «Позакласний час», мережа Інтернет.

(Годинник відбиває секунди. По обидва боки зали до сцени виходять учні у білих одягах (хітон), ніби тіні замордованих голодом, зупиняються біля стіни. В руках у них запалені свічки. На сцені вмикають світло. Виходить Жінка-Пам'ять, в руках у неї горить свічка. Звучить «Lacrimosa» з «Реквієм» В.А. Моцарта. На фоні музики - слова).

Жінка-Пам'ять. Народе мій! Пам'ять знову відродилась,
Прийшла з остогидлого життя,
Щоб свічкою новою запалала,
Душа, зірвавши пута забуття.
В молитвах всіх померлих пригадаю,
Живим у Бога буду щедрості просити.
Воскресне дух! Я всіх Вас заклинаю!
Людської пам'яті свічку запалити.

(запалює свічку на короваї, виходить. З'являються ведучі)

Учениця. Пам'яті мільйонів українських людей, які загинули мученицькою смертю від голоду, заподіяного сталінським тоталітарним режимом у 1932-1933 роках, пам'яті тисяч українських сіл та хуторів, які щезли з лиця землі після найбільшої трагедії ХХ століття присвячуємо нашу годину-реквієм «Пам'ять про голодні роки».

Учениця. У пам'яті народній спливає святої правди голос наш. Голодомор в Україні в 1932-1933 роках.

Учень. Пекельні цифри і слова
У серце б'ють, неначе молот,
Немов прокляття ожива,
Роки ті чорні, голод... голод...
У люті сталінській страшній
Тінь смерті шастала по стінах.
Сім мільйонів. Боже мій!
Недолічилась Україна.
В історії пером швидким
Писались гімни і хорали,
А ці пекучі сторінки
З історії повикидали.
В руках, що виростили хліб,
Не залишили і зернини.
Ні, рід наш в горі не осліп,
Ти все згадаєш, Україно!
Згадай усе ти, щоб воздять
Близьким і дальнім людоморам.
Хоч радість легше пам'ятать,
Та треба пам'ятать і горе.

(підходить до столу і дзвонить у церковний дзвін)

Учениця. Світ мав би розколотись надвоє, Сонце могло б перестати світити, Земля перевернутися від того, що це було на землі. Але Світ не розколовся, Сонце

сходить, Земля обертається, як їй і належить. І ми ходимо по цій землі з своїми тривогами і надіями, ми – єдині спадкоємці всього, що було.

Учениця. Хай зал наш стане сьогодні Храмом Духовності, Храмом Скорботи і Пам'яті.

Учениця. Тож пом'янімо сьогодні тих великомучеників нашої нелегкої історії – мільйонів українських селян, жертв небаченої в історії людської цивілізації Голодомору. Просимо вшанувати їх світлу пам'ять хвилиною мовчання.

(звучить метроном – хвилина мовчання)

Учень. А пам'яті тисяч українських сіл і хуторів, які зникли з видноколу землі після найбільшої трагедії ХХ століття присвячується після «Чуєш, брате мій (Журавлі)». *(звучить пісня)*

Учениця. Пом'янімо і знайдемо в собі силу пройти з ними їхньою хресною дорогою. Не їм це потрібно, а нам. Все, що вони могли сказати – вони сказали... Тепер наша черга.

Учениця. Хто знав, хто вів смертям і стратам лік?
Де фільм, Який би показав нам голод?
Отой проклятий 33-тій рік,
Який співець поему склав про голод?
Чи розповів, як то людей в наш вік
Крушив і чавив пролетарський молот?
В скількох кров'ях, купуючи той герб,
Жнива справляв на людській ниві серп?

(демонстрація відеофільму)

Учениця. Страшний 1933 рік... У Москві – демонстрація, веселі обличчя. Холодна посмішка Сталіна, який був Генеральним Секретарем Комуністичної партії Радянського Союзу, який вважав, що голод це контрольна акція, це засіб підкорення українського народу. Було припинено кооперативну і державну торгівлю, вилучено всі товари з продажу селянам. Хліб забирається з-під молотарки, навіть посаджений пектися до печі забороняється, забирається із примусом і терором, з погрозами заслання і тюрми...

Учень. У ті роки – великої руїни
Такий рясний, нечуваний врожай
Послав Господь нещасній Україні,
Якого досі ще не бачив край.
Зерно у купах пріло під дощем...
Кудись у море, в безвість, за границю...
Переливаючись гірким вогнем,
Текло струмками золото пшениці.
Ми тільки бачили той золотистий блиск.
На горлі ми відчули пальців стиск.

Учениця. Чи була того року весна? Чи прилетіли до знайомих осель довірливі лелеки? Чи співали травневими ночами у вербах над річками солов'ї? ніхто того не пам'ятає сьогодні. Пам'ятають інакше.

(на центр зали виходить учениця, стає на коліна і, тримаючи кусень хліба в руках, декламує вірш)

Засни...Поспи...
Я коли сплю, завжди расту.
Рости, рости, хлібчику,
Бо так тебе мало,
В широту рости і висоту.
Як не виростеш, ані трішки –
Нехай стану я маленька, як мишка,
Щоб мені тебе вистачило на цілісінький вік.
Щоб я дірку прогризла в шкоринці,
В тебе влізла, жила й проживала,
М'яко спала на теплій перинці,
І жувала, жувала, жувала...
Спробуй встрілить мене, чи подразни.
Там не буду я мерзнуть і кашлять,
Там в хлібинці немає війни,
Там не страшно...

Учениця. Моторошно подумати, але на весні 1933-го року в Україні щодня помирало голодною смертю 25 тисяч осіб, щогодини – 1 тисяча, щохвилини – 17 чоловік.

Учениця. Ой, леле, що робилося з тією землею, з тим селом, з тими людьми?... Хто послав на них тю тяжку кару? Чиї гріхи вони спокутували?

Учениця. Спогади, як сповідь. Їх у чорну страшну книгу зібрали з вуст очевидців з усіх куточків України істориків. Один із спогадів:

Учениця. *Сповідь перша.* «Були тато, мама, бабуся... повмирили за два тижні троє. А я осталась у хаті сама, дванадцять років мені, що можу робити?! Ніде нічого нема з'їсти, рано йду з хати – до вечора ходжу по садках і пасуся: зелень їм, гляжу щавель, а його трудно знайти, бо не я одна ходжу. Їм листя липи – воно гірке, але їм, шукаю лободу і їм. Словом, як кізочка жила. Потім заслабла, лежу слаба, це був липень, стати не можу. Жінка прийшла і врятувала мене від смерті. Ніколи не забуду тої доброти».

Учениця. На краю чорної могили, на смертному своєму прюзі, селянська Україна возносила до Неба молитву-воляння:

«Хліб наш насущний, Господи, дай нам сьогодні»... сьогодні! бо завтра вже пізно *(говорять усі учасники)*

Учень. Бог пішов з України, бо не сила було дивитися на порубані мертві дитячі тіла... Бог пішов з України!...

Учениця. Сповідь друга.

Учениця. *Сповідь друга.* «Почався в хаті голод. Менші діти все плакали – просили їсти. Ми були як скелети, обросли якимось мохом. Спочатку менші повмирили, решту лежали і чекали смерті. Помер батько, йому було тоді 45 років. А посеред села стояв великий гамазей, в якому було сховано тисячі тон зерна. Це зерно охороняла озброєна варта. Куди його везли – ніхто не знав...».

Учениця. Сповідь третя.

Учениця. *Сповідь третя.* «... я пам'ятаю з чого почався голод. Пам'ятаю їздили підводи і забирали усе під мітлу. У нас було небагато квасолі. Мама так її перемішала із сміттям, що коли узяли жменю, то дві-три квасолини вибереш. І те катюги забрали. Через лиман до нашої хати жили Сагичі. Коли вони були заможні і чого їх не вивезли до Сибіру? Не знаю... усіх тоді вивозили. Мали вони дві дочки-красуні. Я завжди ними любувалася і мріяла бути такою ж коли виросту. Одного разу проходила я повз хату Сагичів. Двері і вікна були навстіж відчинені. Дивлюсь – батько сидить за столом, голову обхопив руками, а дочки його лежать на долівці, і по всьому тілі у них повирізувано шматки м'яса».

Учениця. Сповідь четверта.

Учениця. *Сповідь четверта.* «В одному селі ми стрітили божевільну жінку, яка металась з двору в двір, штовхала всіх і кричала одне-єдине ім'я – Валя! Валя! Вона зарубала свою дворічну дівчинку, зварила, щоб прогодувати решту дітей. І збожеволіла.»

(виходить учениця у чорному одязі і декламує вірш)

Ввечері вчора голову одрізала
Доні, дитині моїй...
Вдосвіта, вранці, сьогодні поснідала...
Що це я? що це я? Боженьку мій!
Та я одрізала жилкою голову
Думала – м'ясо, я з'їм...,
Думала м'ясо, а їла я коливо...
Коливо, коливо, бий мене, грім!
Царство Небесне їй. Ти не лишилася
В світі без мене сама.
Мати твоя не корилась, а билася,
Тільки вже сили нема.
Людоньки, що це я – сплю?
Вбила дитину свою?
З голоду я збожеволіла...
Людоньки, що це я – сплю?
Вбила дитину свою...

Учениця. Схиліть голови. (*схиляють голови*) Клякніть на коліна. (*хлопці стають на коліна*). І поминальні свічки загасіть (*учень гасить свічку на хлібові*). Стоїть у скорботі Мати-Україна, біля могил дітей своїх стоїть.

Учениця. До могил цих ми отчого неба прихилим,
А з небом у слід примандрують пшеничні лани,
І простелиться шлях їх до отчої хати, мов килим.
Тільки шляхом отим не прийдуть в Україну сини!

Учениця. Плаче за дітьми своїми Україна-Мати. Плаче і не може втішитись – бо їх немає... Підносить молитви церква Христова, щоб Господь упокоїв їхні душі в оселях праведних.

Учениця. Хай ця гірка правда народжена після десятиліть безумства, ляже першим наріжним каменем у підмурах всенародного пам'ятника трагічної історії українського народу.

Учень. І дзвони пам'яті в наші будні
Б'ють голосами жертв і днесь
Рік 32-33-ій!
Не повторись, не повторись!

(*учень підходить до столу і дзвонить у церковний дзвін*)

Виступ директора училища.

Говорять усі разом Наші душі українські жили і живуть.
Наші душі українські ніколи не вмруть!

Звучить мелодія про Україну, учні роздають шматочки хліба...

Учениця. Нехай в кожній сім'ї українській завжди буде хліб і до хліба, і ніколи не повториться трагедія 1932-1933 років.

Учениця. Годину-реквієм «Пам'ять про голодні роки» підготували учнів групи «кухар-кондитер» №1, I курс.

Авторська мультимедійна презентація, яка демонструється під час години-реквієм (підготував Кучерявий Є.І.)

Пам'яті жертвам голодомору 1932-1933 років в Україні

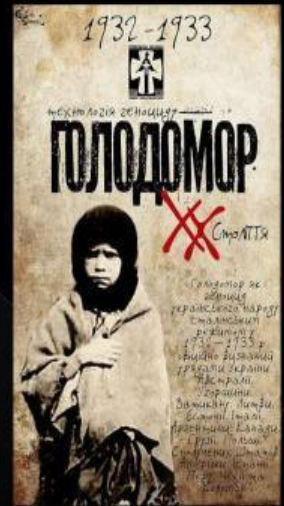
"Спасиб, за допомогою якого людей
нищили, був найжахливішим з досі
відомих"

Ален Безансон

Українською катастрофою
XX століття називає сучасна
громадська думка
голодомор 1932-1933 років в
Україні.

Терор голодом,
запроваджений сталінським
тоталітарним режимом в
Україні, заподіяв смерть
мільйонам хліборобів. Від
голоду, масових репресій і
депортацій Україна
втратила більше ніж на роки
Першої світової та
громадянської воєн

"Механізм" Голодомору

Постанови і розпорядження радянської влади 1932 року:

1. **серпень** – закон "про п'ять колосків", за яким засуджували навіть дітей, які збирали колоски пшениці на полях;
2. **24 листопада** – постанова про штрафи за невиконання хлібоздачі;
3. **26 листопада** – наказ про застосування репресій;
4. **1 грудня** – постанова про перевірку наявності фондів картоплі;
5. **3 грудня** – постанова про заборону торгівлі м'ясом та худобою;
6. **15 грудня** – постанова про заборону завезення та продажу промислових товарів;
7. **24 грудня** – лист про вивезення в 5-ти денний строк всього наявного колгоспного зерна.

До чого ж призвели ці та інші закони?

Голодомор мовою фактів

Весна 1933-го року – пік голоду.

Щодня помирало 25 тис.,
Щогодини – 1 тисяча,
Щохвилини – 17 людей

Було багато трупів – трупи в
зношених вовняних кожухах та
дешевих черевиках; трупи в селянських
хатах, на талому снігу. А ще живі люди
були схожі на скелет або болісно
опухлі...

А в цей час великі гори зерна і
картоплі лежали на станціях, або
просто неба і псувалися.

Спогади свідків

"Доки мали гроші і сили, сім'я якось перебивалася, закінчилися гроші – почали голодувати. Навесні рвали липове листя тільки-но воно з'явилося на деревах, сушили його, товкли, пекли "оладі". Їли різні трави..."

"...помирали щоденно, але навіть хоронити їх не було кому, бо всі чекали такої ж долі. Та чи живий, чи вже ледве ноги переставляєш, а на роботу в поле активісти гнали всіх. А коли поверталися люди з роботи додому, то їх по дорозі ті ж активісти обшукували. І горе тому у кого знайдуть у кишенях чи за пазухою кілька колосків."

"У ті страшні роки ми всі були приречені на вимирання. Український народ, який більшовикам не підкорявся, треба було знищити."

Фізичне винищення

Становище з урожаєм саме по собі не могло спричинити тотального голоду, через який вимерла майже половина сільського населення України.

Зібраного хліба було достатньо для задоволення як продовольчих потреб населення, так і утворення насіннєвого фонду.

Українські дослідники Голодомору 1932-1933 років в Україні довели, що "фізичне винищення українських селян голодомором – свідомо і цілеспрямована терористична акція більшовицького режиму в Україні".

Про це безперечно свідчать архівні документи партійних, радянських і каральних органів

Жертви Голодомору

люди в пошуках їжі...

Жертви Голодомору

залишилися без хліба і хати

Жертви Голодомору

голодні діти притулку

виїзд "Червоної волки з хлібом
колгоспу "Хвиля
Пролетарської революції"

Масштаби Голодомору

Населення СРСР з осені 1932 до квітня 1933 років скоротилося з 165,7 млн. чоловік до 158 млн. або на 7,7 млн., головним чином за рахунок сільського населення;

Голодна смерть щодня забирала тисячі невинних жителів;

У вересні 1933 року за шкільні парти не сіло близько двох третин учнів.

"Великий голод 1932-1933 років в Україні забрав життя від 7 до 10 мільйонів людей..."

Визнання та шанування пам'яті Голодомору

Голодомор в Україні 1932—1933 років офіційно визнали геноцидом українського народу і засудили:

Австралія (2003/2008), Аргентина (2009), Аргентина (2007), Бразилія (2007), Ватикан (2001, 2003), Франція (2005), Еквадор (2007), Естонія (1993), Іспанія (2007), Італія (2004, 2007), Канада (2003/2008), Колумбія (2007), Латвія (2008), Литва (2005), Мексика (2008), Норвегія (2007), Перу (2007), Польща (2006), Словаччина (2007), США (2003, 2006, 2008), Угорщина (2003), Чехія (2007), Чилі (2007)

Лише наприкінці 1980-1990-х років з'явилися наукові статті про голодомор, спогади очевидців, публікації в пресі. Складено мартиролог жертв голодомору, щороку проводяться дні їх пам'яті.

28 листопада 2006р. за ініціативи Президента України В.Ющенко Верховна Рада прийняла Закон "Про Голодомор 1932-1933 років в Україні", яким Голодомор визнано геноцидом українського народу.

Указом Президента України 2008 рік було проголошено Роком пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років.

"Там, де комора аргільна,
вибігши вранці на ганок,
Христя, вдова божевільна,
йде в канібальський танок.
А я діточок побила,
до схід сонця поварила,
трактористу-молодцю
наварила холодцю.
Їж, коханий, не барися,
виплюнь пальчики Орисі.
Від синів та дочок
Тільки жменька кісточок..."

П. Тичина
"Запало в двері" (уривок)

